

Krijg ik vandaag schoolmelk?

Auteur(s):

Bartelsman, E.J.

Hoogleraar economie en directeur van het Economisch en Sociaal Instituut, Vrije Universiteit Amsterdam.

Verschenen in:

ESB, 85e jaargang, nr. 4277, pagina 847, 27 oktober 2000

Rubriek:

Prikkel

Trefwoord(en):

Op zijn eerste kleuterschooldag nam mijn zoon het aanvraagformulier voor schoolmelk mee naar huis. Op de ochtend van de tweede schooldag hoorde hij mij zwoegen bij het invullen van het papiertje met stippeltjes voor postcode en straatnummer van de basisschool. Op dag drie veronderstelde hij dus redelijkerwijs mee te kunnen drinken met de oudere kleuters in de melkkring. "Krijg ik vandaag schoolmelk?" "Nee", moest ik zijn vraag beantwoorden, "het duurt even voordat de aanvraag verwerkt is en ze beginnen te leveren." Vanaf schooldag vier had ik zijn bijna dagelijkse vraag kunnen pareren met uitweidingen over procesbewaking en logistieke complexiteit, maar volstond ik met "Kijk, daar gaat een mooie motorfiets" of "Hoor je de apen bij Artis?". Vijf dagen voor de herfstvakantie was het eindelijk zo ver. Mijn zoon drinkt nu iedere dag mee in de kring en schijnt de zes melkloze weken alweer te zijn vergeten.

Toch voelde hij goed aan wat ik zeker wist: er is geen enkele technische of logistieke belemmering meer om 's avonds bestelde melk de volgende ochtend geleverd te krijgen en er is iets mis met een markt waar bedrijven het wagen zo met hun klanten om te gaan. Bij de markt voor personenrailvervoer of breedbandinternet begrijpen we direct waar de problemen vandaan komen en ook waarom ze niet eenvoudig op te lossen zijn. Nergens in de schoolmelkmarkt zijn er duidelijke kenmerken van een natuurlijk monopolie. Dus ben ik het internet opgesneld, op zoek naar de oorsprong van het monopolioïde gedrag van de schoolmelkleverancier¹.

Op de site van Melkunie, de oude erkende (lees: beschermde) leverancier van schoolmelk, was niets te vinden over schoolmelk. Geen prijzen, geen informatie over subsidies, geen scherm voor het aanvragen van schoolmelk. Bij het Ministerie van Landbouw waren er slechts drie stukken te vinden met het woord schoolmelk erin. Het waren brieven aan het parlement. Daar heb ik wel van geleerd dat de eu-subsidie voor schoolmelk 75 procent zal bedragen - waarvan kon ik niet uit de brief ontwarren - en dat nationale overheden de andere 25 procent mogen aanvullen. Via de site van het productschap zuivel vond ik dat de subsidie voor een liter volle melk ongeveer 68 cent is. Navraag via de telefonische klantenservice bij Melkunie leert dat de klant 53 cent betaalt per pak melk van een kwart liter. Dit is tegelijk de officiële maximumprijs die per subsidieerbare kwart liter volle melk op een basisschool berekend mag worden.

Even op een rijtje: je betaalt f 2,12 per liter, je zit vast aan een contract, je moet zes weken wachten op start van levering, je hebt geen mogelijkheid om dinsdag en donderdag halfvolle melk te nemen en de andere dagen yoghurt of om af te zeggen op verzuimdagen. Vandaar dat slechts de helft van de basisscholen schoolmelk beschikbaar stelt en dat slechts twaalf procent van de basisscholieren het afneemt. Onderwijl gaat er in de EU ongeveer 200 miljoen gulden aan subsidies doorheen.

Waarom komt er geen concurrent die voor f 2,80 (zijnde f 2,12 en f 0,68) per liter of minder een beter product kan leveren, met de mogelijkheid om alles gewoon via internet te regelen? De bestellingen kunnen door de leverancier in 'real time' vergaard worden, omgezet worden in inkoop-orders en doorgegeven worden aan de vervoerder. Winstmogelijkheden genoeg lijkt mij, op een markt waar je iedere geworven klant nog vele jaren kunt bedienen.

De wettelijke belemmering op concurrentie stopte in de EU in 1994: volgens de EU-verordening kan elke school subsidie krijgen op ingekochte melk, ongeacht de leverancier². Het zou vier jaar duren voordat de Nederlandse overheid en het productschap zuivel ophielden met het overtreden van de Europese wet en het toegestaan werd dat scholen zelf de subsidie konden krijgen op concurrerend ingekochte melk³. Helaas weten scholen en ouders nog weinig van deze mogelijkheid. Volgens de EU-verordening moeten nationale overheden hier ruchtbaarheid aan geven. Het productschap heeft inderdaad een circulaire opgesteld. Dat was zure melk met brokken: volgens het productschap keren ze alleen subsidie uit als de school melk koopt bij leveranciers die ook de koelkast meeleveren⁴. Een koelkast is een forse toetredingsdrempel op een markt voor bekertjes melk.

Uiteindelijk heb ik mijn zoon uitgelegd dat geduld een schone zaak is en dat het geen kwade opzet was van de melkleverancier. Ook dat het een tijdje kan duren voordat bij zo'n organisatie de knop omgaat en ze begrijpen hoe ze de nieuwe technologie moeten inzetten. Vorige week had ik weer een frustrerende ervaring bij het aanvragen van een internet creditcard. Wat ben ik blij dat er wel volledig vrije mededinging is in de financiële dienstverlening..

---

1 De volgende alinea's zijn afkomstig uit mijn inaugurele rede *De nieuwe economie: een oude bekende*.

2 Verordening (EC) nr. 3392/93 van de Commissie van 10 december 1993.

3 Zuivelverordening 1998 (Vb.Bo. 20 november 1998, nr. 77 Z.25), met terugwerkende kracht geldig vanaf 1 augustus 1998. Zie http://www.produivel.nl/pz/circulaires/pzvoo/pz-mb_schoolmelk1998.htm

4 Zie Nr Steun/17, 13 augustus 1998, paragraaf 3.3.3: "De onderwijsinstellingen, waaraan zuivelproducten in het kader van deze regeling worden geleverd, dienen door de leverancier te zijn uitgerust met apparatuur voor koeling van de betrokken producten. Uit de administratie van de leverancier moet blijken vanaf welke datum de onderwijsinstellingen hiermee zijn uitgerust."